

דפים לספרות

עורך: עמוס לויחן עורך משנה: אילן שיינמנד

כתיבה נסיונית

רונרט אויחמן

יובל שמעוני: מעוף היונה, מרחה אחרת /
הוצאת עם עובד, 79 + 79 עמודים, 1990

סיפורת

הספר מורכב משני סיפורים המתפתחים במקביל ומתרחשים באותו בית מלון. הדמויות צופות על אותה כיכר ומזרקה והקורא מצפה שדרכיהן תצטלבנה, אך זה לא קורה. לעומת זאת קיים מפגש ברמה הרעיונית והסגנונית. כתיבה אקספרימנטאלית של מספר חדש שזה ספרו הראשון.

"התייר? שהרי תייר היה, או אולי רק במקרה עמד בקרבת מקום, כך, כוכור, נכתב למחרת...". זוהי ראשית המשפט הפותח את הספר. נימת הספק הגלומה במשפט זה מוזהה מפתח לאחריה המעורפלת, השחררת בספר כולו. האתמול, זמן עבר קרוב מאוד, שעל כן הפרטים המובאים לגבי אמורים להיות מדויקים מאוד, הופך בהווה הכתיבה של המחבר לזמן לא מוגדר, על כל ממדיו. מבחינה סגנונית משיג המחבר את העדיפות בדרך פרדוקסלית. מושגים של רצף עלילתי, סיבה ותוצאה, כמו גם החלל בו מתרחשים האירועים, או לא מתרחשים, מתבטאים בגודש של פרטים, המוצגים כמו דר"ח מעברתי, בו כל תחושה

וכל תנועה מוזהה ומתפרטת, כאילו התכוונו בה מתחת למיקרוסקופ רבי-עוצמה. כל זה כתוב במשפטים ארוכים, כמעט ללא פיסוק. בתיאור יש שמוש בפעלים מדויקים, כמתוך מאמץ להגדיר ולהבחין בין פעולה אחת למשנהה. צידוף כל האמצעים הסגנוניים האלה יוצר תנועה מעגלית חסרה תכלית, ספר המעניק לקוראיו תחושה עצומה של עיכוב, של דריכה על

המקום, של קפאון בתוך עודף. סגנון זה יוצר גם מצב הכרתי ופסיכולוגי מיוחד במינו בקרב הדמויות. הגיבורים הם חסרי אינטרוספקציה מינימלית, ולמעשה אין קונפליקט ביניהם: הם כמעט לא נזכרים ברבר, לא מתקדמים, למעשה כמעט ואין להם עבר ולא ברור מה עתידם. הם קיימים רק בהווה, וגם אז הם רק חולפים על פני הדברים.

הספר מורכב משני סיפורים המתפתחים במקביל ומתרחשים באותו בית מלון, בו הדמויות מתכוננות על אותן כיכר ומזרקה. הקורא מצפה שדרכיהן תצטלבנה, אך זה לא קורה. לעומת זאת, קיים מפגש ברמה התוכנית, הרעיונית והסגנונית. את ההקבלה בין שני הסיפורים מבטא העורך גם בצורת העריכה, באופן בוטה ובמוצהר: לכל עמוד יש עמוד מקביל, בעל אותו המספר ובתוספת האות א, כשעל כל עמוד כתוב אחד

הסיפורים. סיפור אחד הוא סיפור של בחורה היזנה, בחורה בודדה שבנדידותה מתבטאת בהתרכזות מדויקת על פרטי העשייה בתוך החדר. המשפטים הכתובים בגוף שלישי, ולעתים בלשון ציורית, וגשמיים כמו זעקה תרישית על הקיום, ללא בן שיח, כמאבק נואש של אדם, הנמצא על סף אובדן שפיותו ונאבק בכל כחו להמשיך ולאחוז בחיים ולא להתמוטט. אנתוני נשאר בחוסר ודאות, לגבי תוצאות מאבק זה, למרות שברור שאין רדך חזרה והמצב ללא מוצא. המציאות הולכת ומצטמצמת, ולקראת סוף הסיפור המשפטים נכתבים על חצי עמוד, יש רווחים לא צפויים בין המילים, לעיתים בין המשפטים, או לחליפין, מילים שתורות על עצמן ונכתבות כאילו היו מלה אחת, עריכה גרפית התואמת את קצב הנשימה של הקורא את מצבה הנפשי של הבחורה. כך נוצרת בקורא התחושה, שהקיום עובר תהליך של תמצות וצמצום המציאות לקראת הפרידה מן העולם הגשמי, החי, בו המים היוונים, המעסיקים אותה לפני ההתאבדות, מקבלים פויזיות. הסגנון הדרדך העריכה של הדף יוצרים וזואליזציה של התוכן, אמצעי מוצלח ומפתיע בפרוזה.

בסיפור המקביל, "המעוף", מסופר על זוג תיירים אמריקאים. פה יש החזנה של השטחיות, בה כל הסביבה וההסטוריה מהווים רק רקע לתצלום נוסף של בני הזוג. נואש זה, של התייר והאתוס האמריקאי, טופל בספרים רבים. השטחיות, הרעשנות, הגישה הצרכנית לכל דבר תרבותי, והגישה, לפיה לכל דבר בעולם יש מחיר כספי, מאפיינת גם זוג זה. אולם, הקיום האמריקאי מוצג כאן כנורמה וכמציאות נפשית כלברית של הגיבורים, ולראבונני גם של הסופר. בספריהם של המינגוויי או דוס פוסוס, למשל, מציאות זו שוכנת לצד תחושה של תסכול ואובדן של עולם אחר, מלא יותר, עולם שהם חשים כי שוב אינו מצוי בהישג ידם. לא ברור אם תחושה זו קיימת גם אצל מחבר ספר זה. לכן גם לא מובן מה הגיבורים מפסידים, מהו הטרגי בקיום-לא-קיום הרפרפני שלהם. הפעילות הקדחתנית בתוך העיר ממחישה את התפוגגות מושג הרצון למשהו, אך גם המספר כביכול אינו יודע, ועל כל פנים אינו מגלה לנו מה יחסו לצורת קיום זו. בתוך עודף הפרטים טובעות הרמזות ונעלם גם המחבר. אמנם, המחבר מצליח להראות, על ידי ההקבלה של שני הסיפורים זה לזה, שבאינרציה של הבחורה העומדת להתאבד יש יותר אנרגיה מאשר בהתרוצצות הקדחתנית של זוג התיירים. בהקבלה שהוא עושה בין העולם הגורמלי-כביכול לעולם על סף טירוף, הוא שופך אור חדש, אירוני, על נורמה זו, אך אינו מצליח להעניק עומק לדמויות. כן אין נגלית כאן עמדתו של המחבר. יש רמזים לגביה, אך היא אינה מתגבשת ואינה מתפתחת, ולכן ההפתעה וההידוש מצורת הכתיבה נשארים בגדר אקפרימנט סגנוני מוצלח, הנא על שחבן העומק והמורכבות של הדמויות ושל הרעיון.